

Konjunkturbarometer

For Sør- og Vestlandet

Publisert 06. januar 2016

Kyrre M. Knudsen, sjeføkonom

Klimarevolusjon og industrisuksess i Tyssedal

Etter vel tre måneders arbeid og 500 millioner kroner i investeringsplan, kan produksjonen ved Jernvassensbeduin, Tysse, Tyssedal, nå begynne å starte opp igjen. Prosessindustrien i Tyssedal er en av de mest miljøvennlige i Norge, og har vært i drift i over 100 år. Dette er en av de mest miljøvennlige i Norge, og har vært i drift i over 100 år.

90 prosent av produksjonen er miljøvennlig, og har vært i drift i over 100 år.

Tysse, Tyssedal, nå begynner å starte opp igjen. Prosessindustrien i Tyssedal er en av de mest miljøvennlige i Norge, og har vært i drift i over 100 år.

Tysse, Tyssedal, nå begynner å starte opp igjen.

Industri

Produksjonen ved Jernvassensbeduin, Tysse, Tyssedal, nå begynner å starte opp igjen. Prosessindustrien i Tyssedal er en av de mest miljøvennlige i Norge, og har vært i drift i over 100 år.

Miljø

Produksjonen ved Jernvassensbeduin, Tysse, Tyssedal, nå begynner å starte opp igjen. Prosessindustrien i Tyssedal er en av de mest miljøvennlige i Norge, og har vært i drift i over 100 år.

Utsikter

Produksjonen ved Jernvassensbeduin, Tysse, Tyssedal, nå begynner å starte opp igjen. Prosessindustrien i Tyssedal er en av de mest miljøvennlige i Norge, og har vært i drift i over 100 år.

KONJUNKTURBAROMETER for Sør- og Vestlandet

Januar 2016

« Mer krevende tider, men vi kommer styrket ut av det

KREVENDE HØST – STABILE UTSIKTER SIDE 10 • RINGVIRKNINGENE AV OLJENEDGANGEN BRER OM SEG, SIDE 14
HØYERE ARBEIDSLØSHET SIDE 20 • FORSKJELLEN MELLOM FYLKENE REDUSERES SIDE 22 • BUNNEN ER IKKE NÅDD SIDE 24

Vekst i verden nær normalt og blir noe høyere i 2016 enn 2015.

« *USA har kommet godt tilbake og det går bedre i Europa – dette motvirker noe lavere vekst i Kina.*

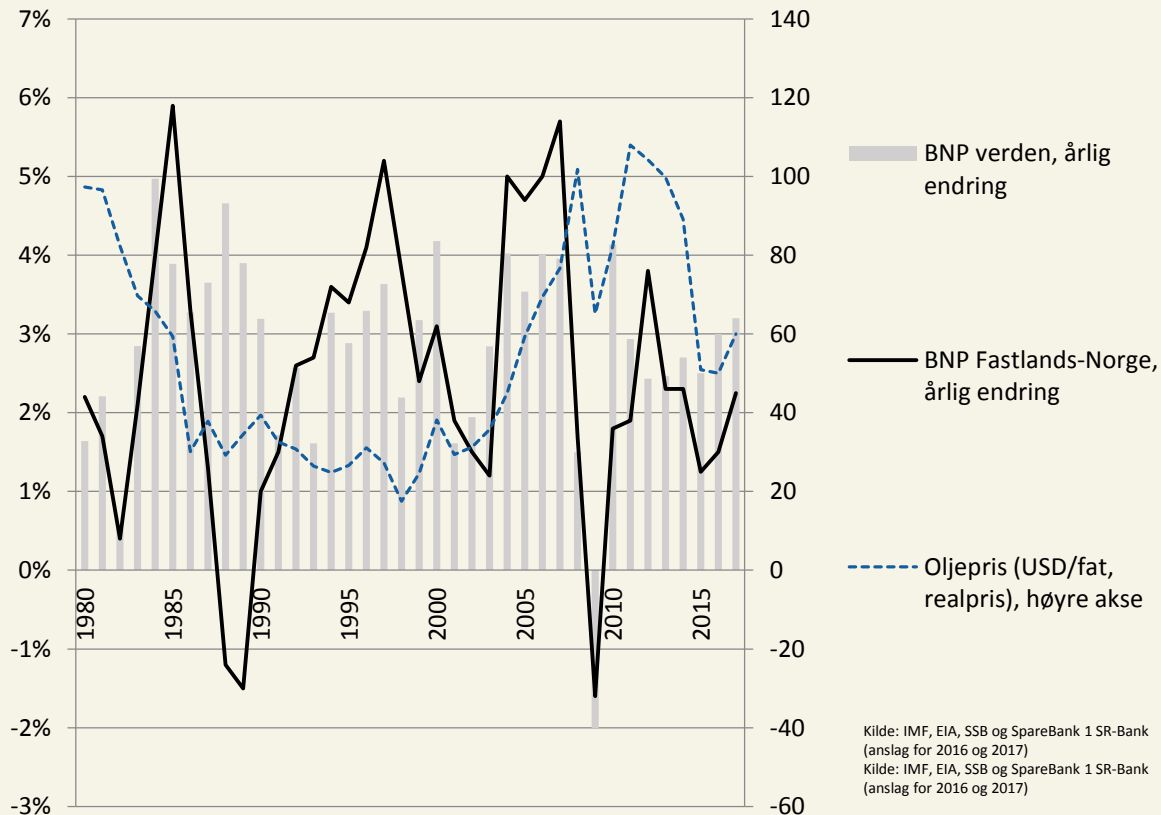

Oljeprisfallet i 2015 ble dypere og mer langvarig enn ventet - vi tror den skal noe opp, men ikke tilbake til gamle høyder.

Global økonomi viktig for norsk økonomi

...og (trolig) viktigere enn oljeprisen

Vi venter at veksten i verden blir høyere i 2016 enn 2015 – og det er bra for Norge

Bedriftsundersøkelsen i 5 punkter

1 Krevende høst – stabile utsikter

Mange bedrifter har merket oljenedgangen for alvor etter sommeren. Likevel er utsiktene fremover nokså stabile.

2 Ringvirkningene av oljenedgangen brer om seg

Flere sektorer merker nedgang. Særlig bygg og anlegg, og til dels varehandelen, har noe mer dempede utsikter til det kommende året. Industrien holder seg uendret på et dempet nivå, mens oljeservice ligger på et veldig lavt nivå. Øvrig industri er mer positiv til fremtiden.

3 Høyere arbeidsledighet

Den svake høsten har bidratt til at en del bedrifter kommer til å justere bemanningen noe ned neste år.

4 Forskjellen mellom fylkene reduseres

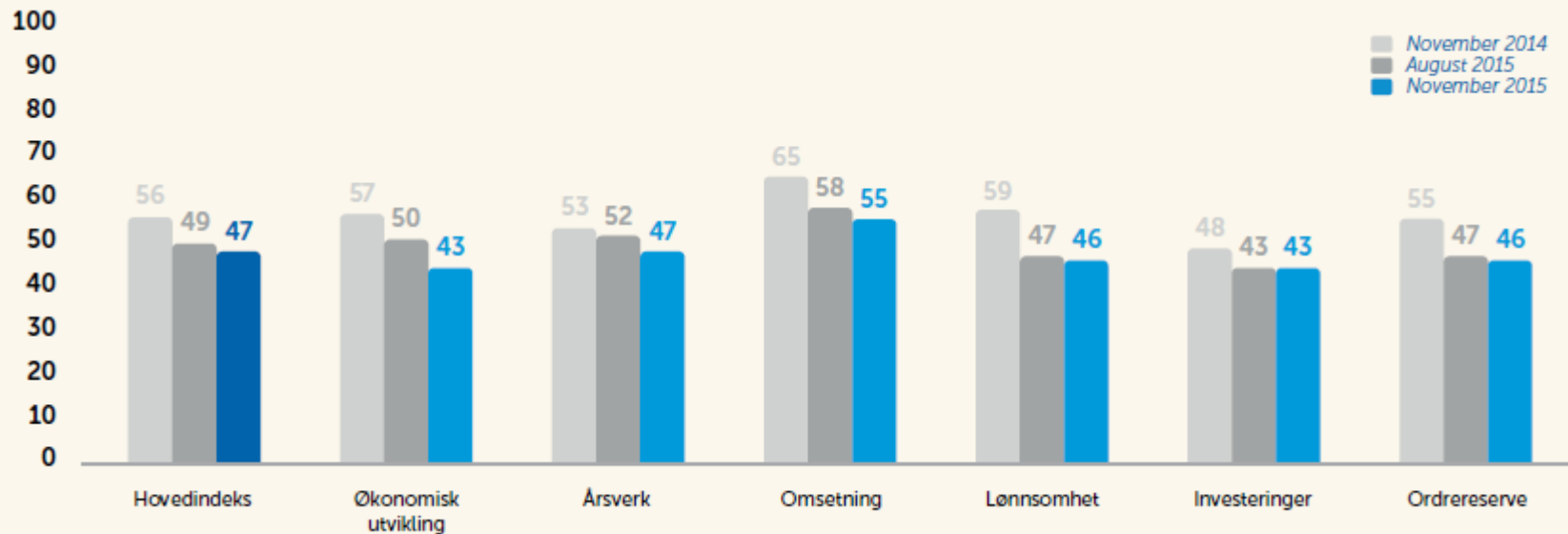
Agder og Hordaland, som er lavere enn forrige måling, venter nøytral utvikling. Rogaland ligger uendret på et lavt nivå med flere negative enn positive bedrifter.

5 Bunnen er ikke nådd

Bedriftene venter fortsatt nedgang i ordreserve, samt investeringer og lønnsomhet. Dette tilsier at det blir noe svakere før det snur. Etter hvert som de negative impulsene fra oljenedgangen avtar, vil nedgang avledes av oppgang. Vi tror bunnen nås innen 12 til 18 måneder.

Stemningen blant bedriftene

Andel (i %) som venter oppgang (resten venter nedgang).

Den nye
oljen finnes
ikke

Ragnar Tveterås

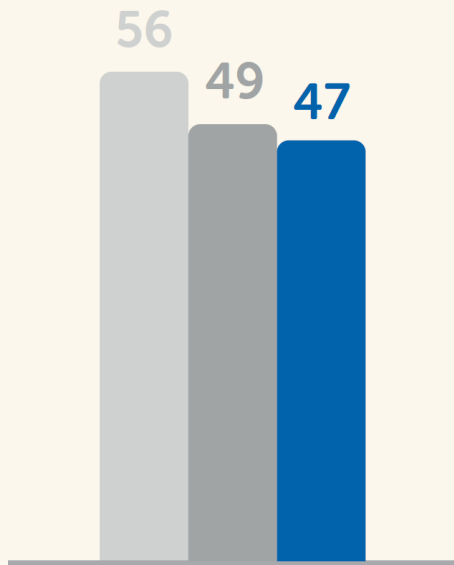

1

Stabile utsikter

Stemningen blant bedriftene

Andel (i %) som venter oppgang (resten venter nedgang).

Hovedindeks

■ November 2014
■ August 2015
■ November 2015

Nå venter litt færre enn én av to bedrifter (47%) oppgang...

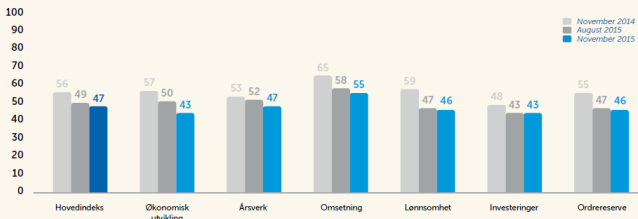
....som er nær uendret fra august (49%) og lavere enn i fjor.

1^a

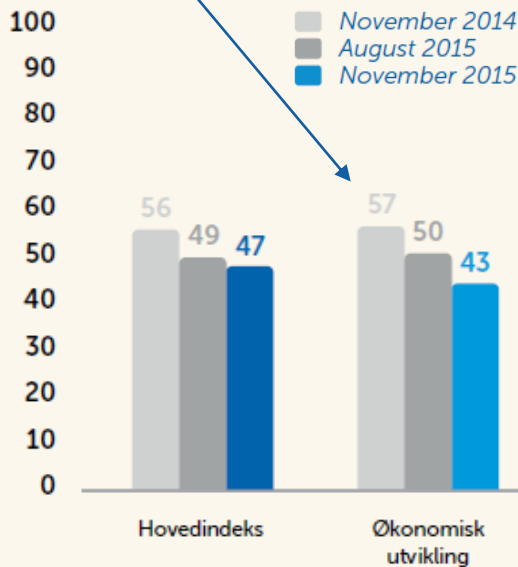
Stabile utsikter – men krevende høst

Bedriftene om utsiktene for egen virksomhet.

Samlet indeks og delindikatorer. Andelen (i prosent) bedrifter som venter oppgang. Resten venter nedgang.

Hovedindeksen beregnes på bakgrunn av seks delindikatorer: Bedriftenes syn på økonomisk utvikling i løpet av de siste 12 månedene, samt antall årsverk, omsetning, lønnsomhet, investeringer og ordreserve de kommende 12 månedene. Delindikatorerne regnes ut med følgende formel: (Andel forbedring*11 + (Andel ingen endring*0) + (Andel forverring*0). Hovedindeksen er gjennomsnittet av delindikatorene. Lys grått er Q4 2014, mørk grått er Q3 2015, blått er Q4 2015.

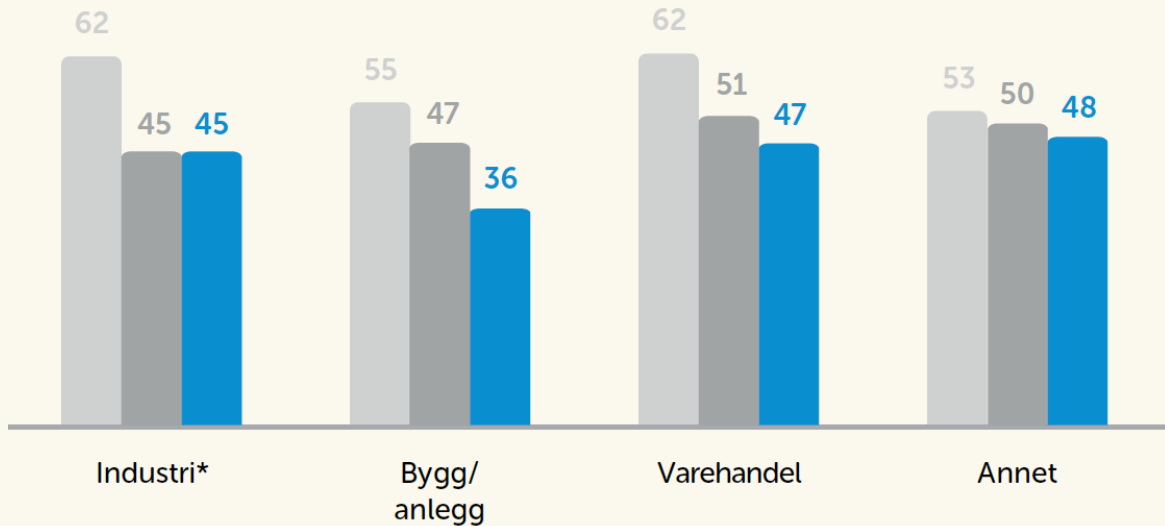

*Høsten har vært
krevende for
mange,...*

*... og dette
trekker ned
hoved-indeksen.*

2

Ringvirkninger av oljenedgangen til bygg og anlegg

- Størst nedgang i bygg/anlegg
- Varehandel også noe lavere, men lav rente hjelper
- «Andre» klarer seg bedre/bra
- Interessant: uendret i industrien – den er veldig delt i olje vs annet

A black and white photograph of two men in industrial safety gear standing at night. The man on the left is wearing a hard hat with a 'TS' logo, glasses, a striped scarf, and a high-visibility vest. The man on the right is wearing a hard hat with a headlamp, a high-visibility jacket with a 'TS' logo, and reflective stripes. They are both looking towards the camera. The background is dark and industrial.

Entreprenørene trenger mer jobb
for å sikre kompetansen

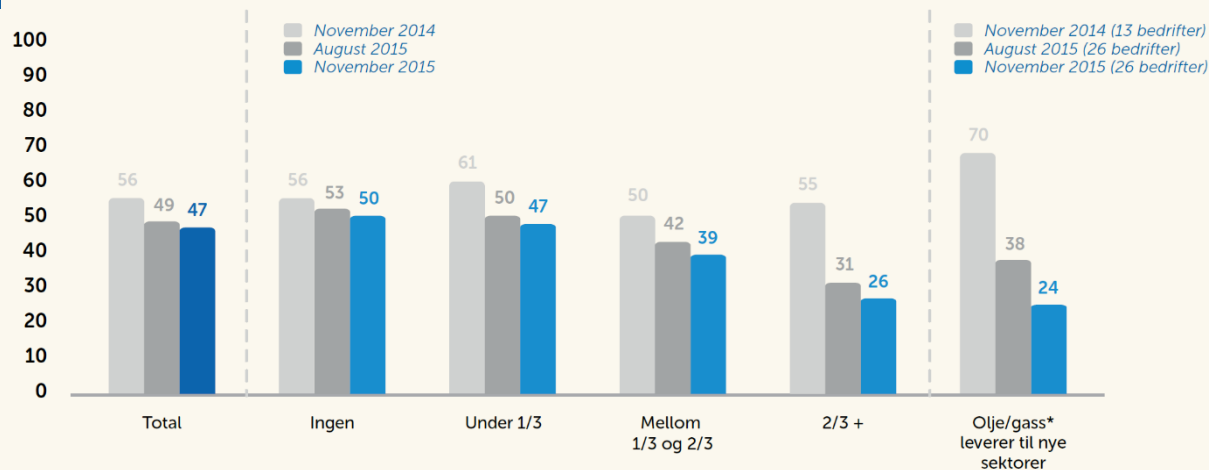
Sverre Nergaard og
Kyrre M. Knudsen

2^a

Oljenedgang for oljebedriftene

Stemningen blant bedriftene etter oljeeksponering

Andel (i %) som venter oppgang (resten venter nedgang).

-De med ingen/lav oljeeksponering klarer seg greit
 -Oljebedriftene fortsetter ned,...
 og mer krevende jo høyere oljeeksponeringen er,...
 men ikke større fall enn andre siden august 2015.

*Oljebedrifter som omstiller seg til nye sektorer og markeder

«

*Jeg har aldri i
mine 34 år i
denne bransjen
opplevd større
usikkerhet og
uforutsigbarhet
enn nå.*

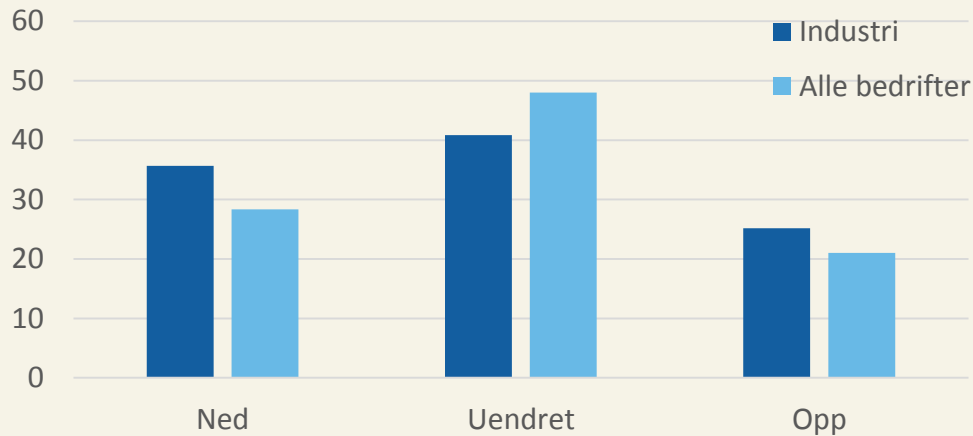
Rolf M. Leknes

Industri utenom olje går ganske bra

Industrien er delt. Flere positive (og negative) vs snitt

Andel bedrifter (i %) I hver kategori.

- Stor spredning blant industribedriftene
- Olje trekker ned, men andre går bra
- Grei markedsvekst ute og gunstig NOK er bra
- Fokus på eksport er økende

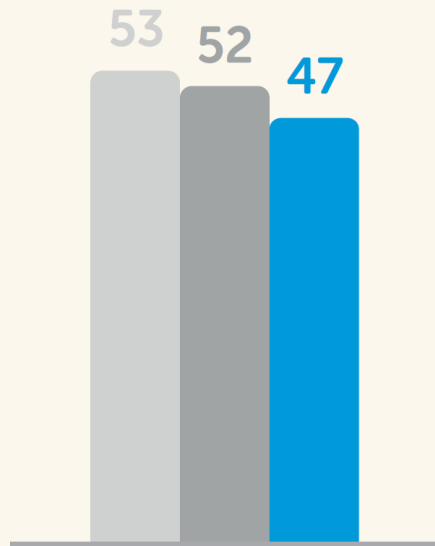
Klimarevolusjon og industriuksess i Tyssedal

3

Noe høyere
arbeidsledighet

Stemningen blant bedriftene

Andel (i %) som venter oppgang (resten venter nedgang).

Årsverk

■ November 2014
■ August 2015
■ November 2015

*Andelen positive ned fra 52
til 47%.*

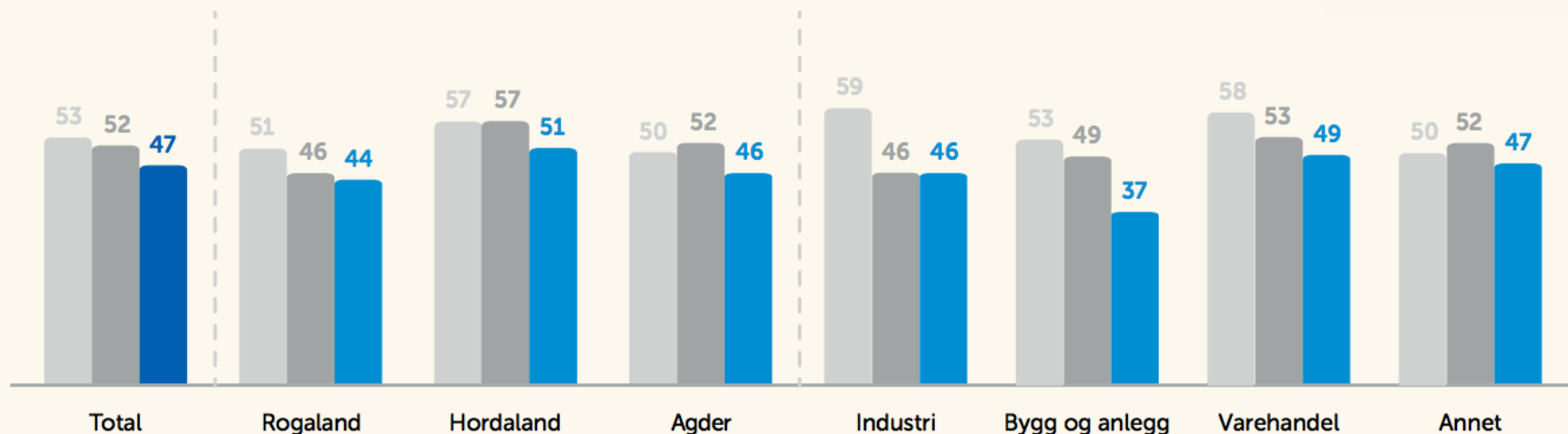
*Noe flere vil redusere
bemanning (21%)...*

enn øke (14%),...

*men flertallet (65%)
planlegger å holde stø kurs.*

Andel (i %) som venter oppgang (resten venter nedgang).

■ November 2014
■ August 2015
■ November 2015

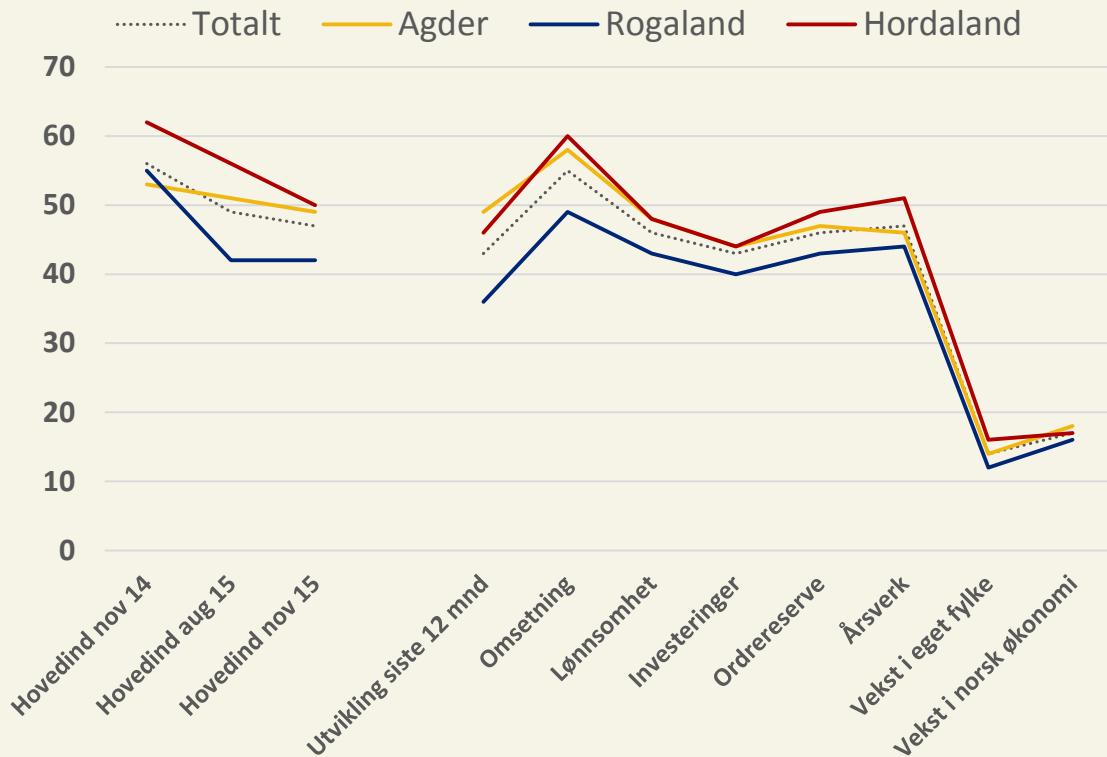
3_a

Bedriftenes Planer for antall Ansatte – svakt i bygg og anlegg, men ellers ikke så store variasjoner

4

Forskjellen mellom fylkene reduseres

Andel (%) som venter oppgang (vs nedgang)

Nøytralt i Agder og Hordaland, uendret i Rogaland.
Agder mest stabilt

A black and white photograph of a middle-aged man with glasses, wearing a suit and tie, sitting and gesturing with his hands while speaking. The background is blurred, showing what appears to be a meeting or conference room setting.

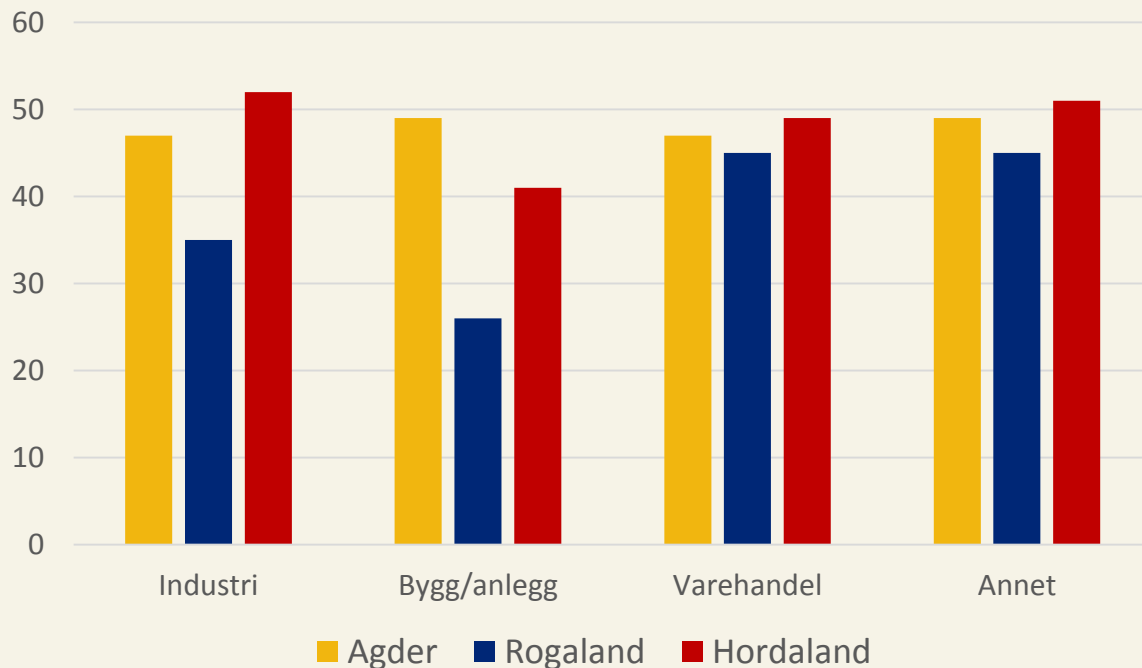
På Agder holder
folk pusten

John G. Bernander

4^b

Fylkesvise forskjeller – mellom bransjer

Stemningen i de ulike bransjene. Fordelt på fylker. Andel positive bedrifter (resten er negative)

Agder mest stabilt mellom ulike bransjer

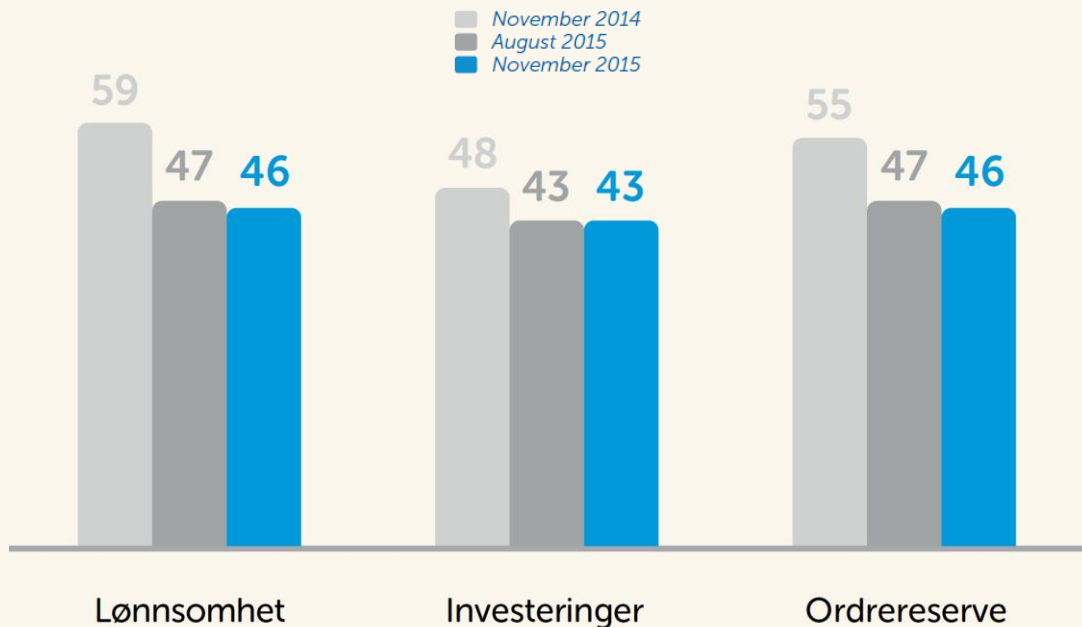
5

Bunnen er ikke nådd

Lønnsomhet, investeringer og ordresreserve under 50. Men ikke blitt særlig svakere siden sist

Stemningen blant bedriftene

Andel (i %) som venter oppgang (resten venter nedgang).

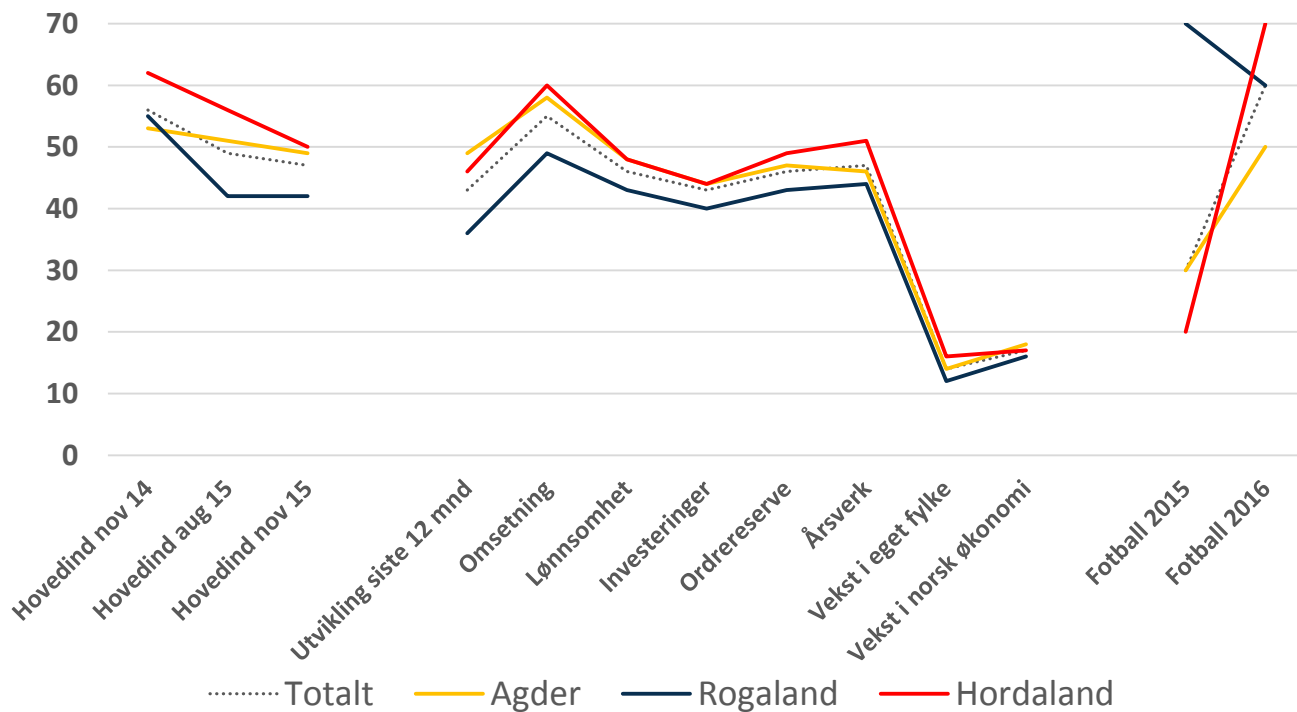

Fallende ordresreserve (under 50), samt investeringer, gir normalt lavere aktivitet.

5 a

Noen bra i høst, og snart ny sesong

Fylkesvise forskjeller. Andel (%) som venter oppgang (vs nedgang)

“Grønt og blått gull”

- Økt samarbeid på tvers av landegrenser
- Unngår for stor global oppvarming
- Global klimaavtale gir krav om reduserte utslipp
- God vekst både internasjonalt, særlig i framvoksende økonomier, og i Norge
- Grønn og fornybar energi skyter fart
- Norge satser massivt på grønn energi og andre framtidens (blå m fl) næringer
- Økt grad av utenlands kapital og eiere, særlig innen grønne og blå næringer
- Mindre økonomiske forskjeller i verden
- Energieffektivitet
- Flere får tilgang til strøm

RASK TEKNOLOGIUTVIKLING OG GLOBALISERING

“Teknologisk tigersprang”

- Massiv satsing på teknologi for å løse klimautfordringen
- Utslipp reduseres og lagres
- Globalisering
- Energieffektivitet
- Nye forretningsmodeller
- Delingsøkonomi
- Høy vekst i verdensøkonomien
- Høy vekst i regionen
- Lav arbeidsledighet
- Høy sysselsetting

Scenarier for regionens framtid

Where do we go
from here?

STRENGE KLIMA- OG UTSLIPPSKRAV

FÅ KONKRETE KLIMAKRAV

“Klimakaos”

- Stopper driften av forurensende bedrifter
- Sterke begrensninger i markedet
- Hurtig overgang fra fossil til fornybar blir smertefull
- Lav etterspørsel etter fossile brenslers
- Fokus på alternativ energi, men tar tid
- Energimangel
- Økende uenighet om fordeling av klimakostnader
- Lav økonomisk vekst i regionen
- Markert oppgang i arbeidsledighet

TREG TEKNOLOGI OG MER KONFLIKTER

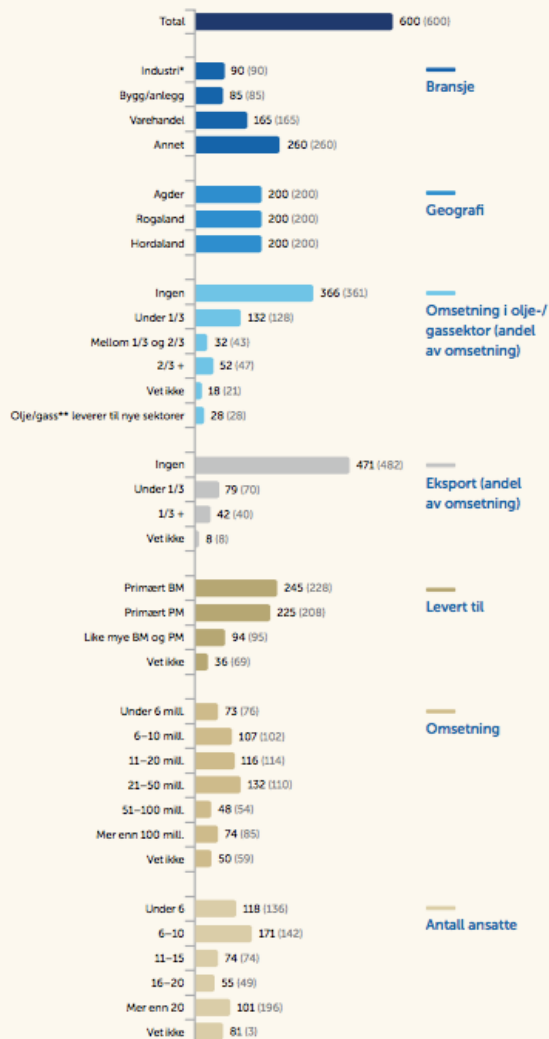
“Konfliktene kommer”

- Redusert globalt samarbeid og handel
- Økt spenning og flere konflikter
- Handelskriger
- Hard kamp om knappe ressurser fortsetter:
Vann, mat og energi
- Spenning i gamle allianser
- Nye allianser dannes
- Lav vekst i verdensøkonomien
- Økt innvandringspågang
- Økte økonomiske forskjeller i verden
- Lav økonomisk vekst i regionen
- Høy arbeidsledighet

	2014	Gj.snitt 2015	2016	2017	2018–20
Vekst i verdensøkonomi	3,4	3,1	3,4	3,3	3
USA	2,4	2,5	2,6	2,25	2
Eurosonen	0,9	1,5	1,6	1,25	1
Kina	7,3	6,75	6,25	6	5
Oljepris *	95	50	50	60	73
Norsk økonomi (BNP Fastlands-Norge)	2,2	1,25	1,5	2,25	2
Arbeidsledighet (NAV)	2,7	3,0	3,3	3,2	3,2
Sysselsetting	1,1	0,7	0,4	0,75	0,75
Oljeinvesteringer**	210'	-12,5	-15	-5	0
NOK/USD	7,4	8,0	8,5	8,0	7,5
NOK/EUR	9	8,95	9,25	8,75	8,5
5 års swaprente	1,4	1,5	1,25	1,75	2,0
Styrringsrente Norge	1,25	1,125	0,5	0,675	1,25
Regionen					
Arbeidsledighet Rogaland	2,2	3,4	4,75	4,25	3,5
Arbeidsledighet Hordaland	2,3	2,8	3,5	3,5	3,5
Arbeidsledighet Agder-fylkene	3,2	3,8	4,5	4,25	4,0
Sysselsetting Rogaland	1	-0,5	-0,5	0,5	0,5
Sysselsetting Hordaland	1	0	0	0,5	0,5
Sysselsetting Agder-fylkene	1	-0,7	-0,5	0,5	0,5
Boligpris Rogaland	0	0	-6	1	2
Boligpris Hordaland	4	9	5	4	2
Boligpris Agder-fylkene	0	5	2	2	2
Leiepris næringseiendom Rogaland		1 575 kr/m ²	-5	0	5
Leiepris næringseiendom Hordaland		2 000 kr/m ²	-5	0	4
Leiepris næringseiendom Agder-fylkene		1 450 kr/m ²	-2	0	1

VÅRE PROGNOSER

Respondentene

Respondentene

600 bedrifter har vurdert utsiktene for de viktigste drivkreftene de kommende 12 månedene samt vurdert utviklingen siste 12 måneder.

Resultatene blir gjengitt som en såkalt diffusjonsindeks der 50 er nøytralt nivå. Indeksen er andelen (i prosent) positive bedrifter. Resten er negative. Bedriftene er spurt om utviklingen fremover blir bedre, lavere eller uendret. Deretter blir halvparten av de som svarer uendret lagt til de som har svart bedre. Slik får man andelen positive bedrifter. Dersom det er flere positive enn negative svar, blir indeksen høyere enn 50. Dersom det er flere negative enn positive svar, blir indeksen lavere enn 50. Indeksen har tyngdepunkt mot 50. Dette innebærer at det skal mer for å løfte og senke indeksen jo lenger man er fra 50.

Følgende seks indikatorer vektet likt til en hovedindeks:

1. Antall årsverk
2. Omsetning
3. Lønnsomhet
4. Investeringer
5. Ordreserver
6. Generell økonomisk utvikling de siste 12 månedene

Undersøkelsen er gjennomført i samarbeid med TNS Gallup.

VEDLEGG

01 Julehandelen 2015

02 Norske forbrukere

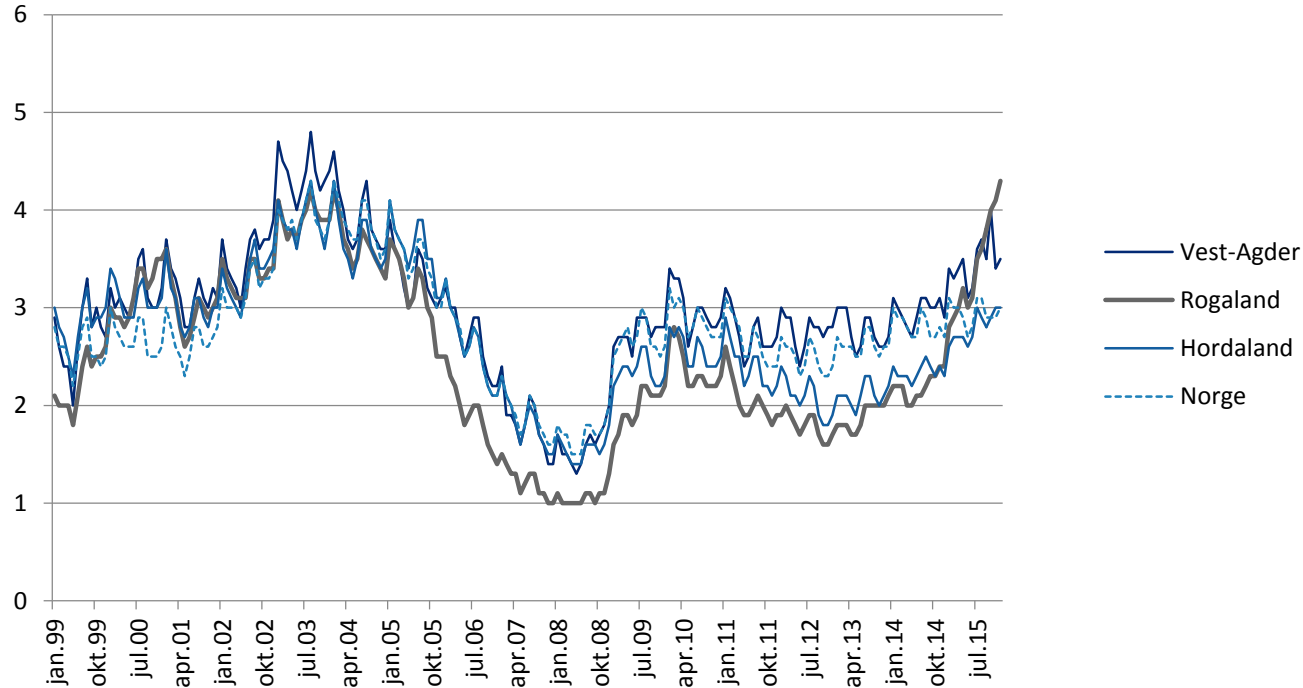
03 Renter, valutakurser og eksport

04 Norsk økonomi

05 Boligpriser

ARBEIDSLEDIGHETEN HAR ØKT, MEN FORTSATT MODERAT NIVÅ ROGALAND ER NOE HØYERE ENN LANDSGJENNOMSNIITTET

Registrerte arbeidsledige (prosent)

Kilde: NAV

VANSKELIG Å SPÅ OM OLJEPRISEN

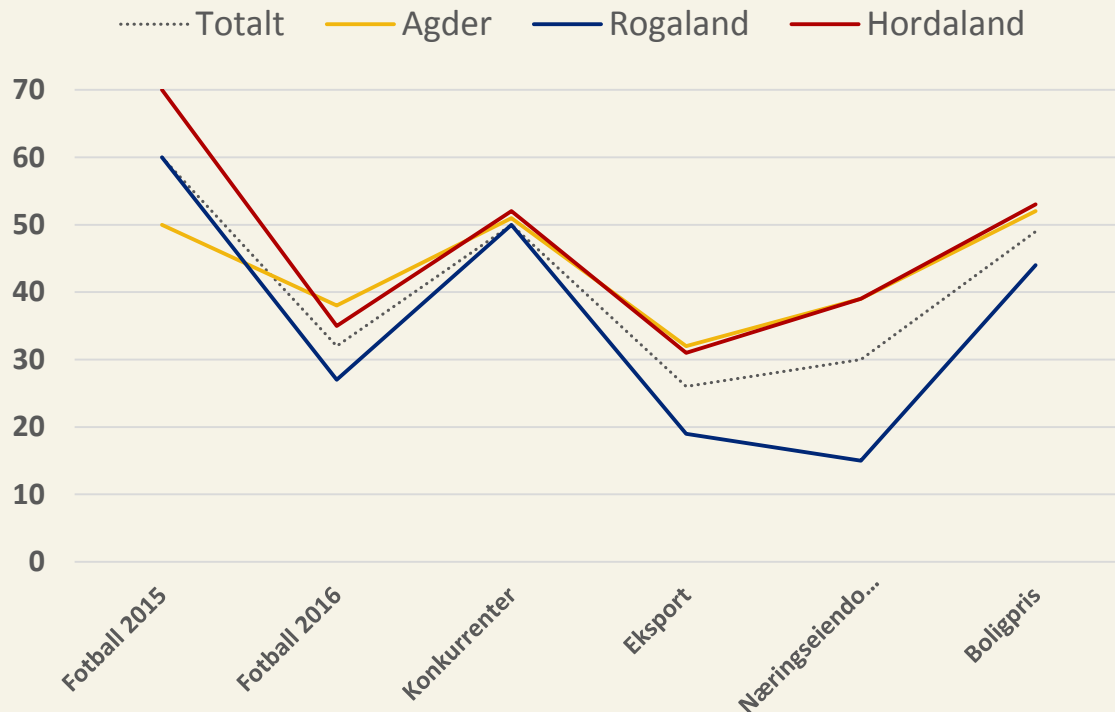
Prisen svinger mye. Markedets spådommer (vist med rødt i grafen) likeså

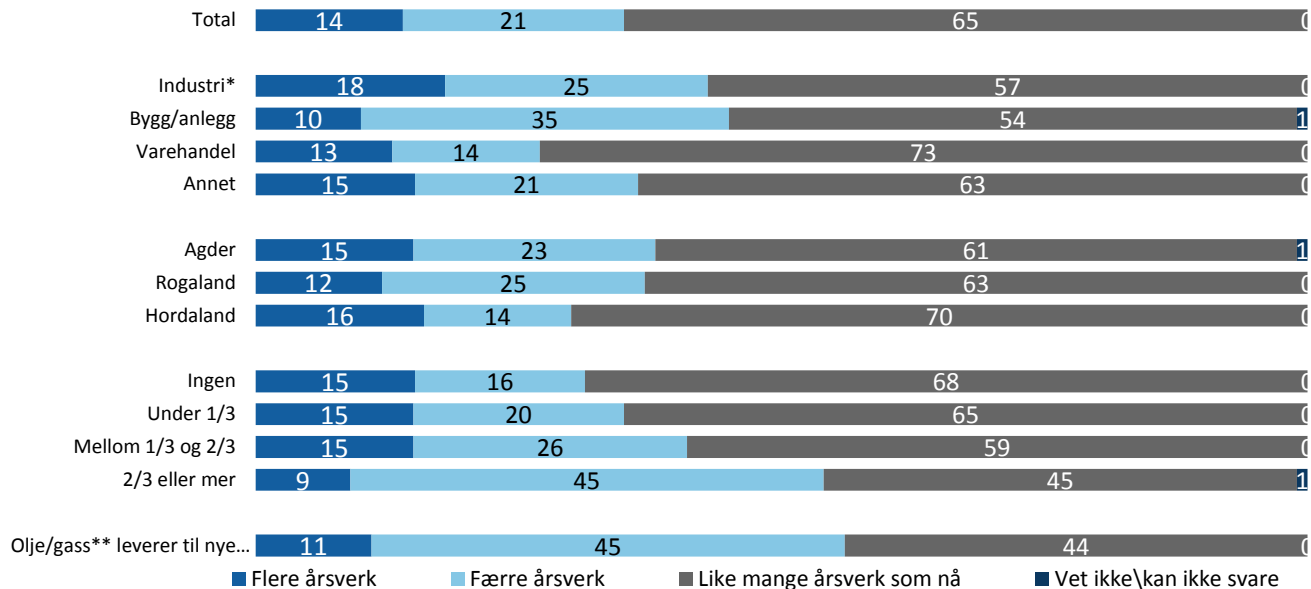
4^a

FYLKESVISE FORSKJELLER – SÆRLIG PÅ EIENDOM

Andel (%) som venter oppgang (vs nedgang)

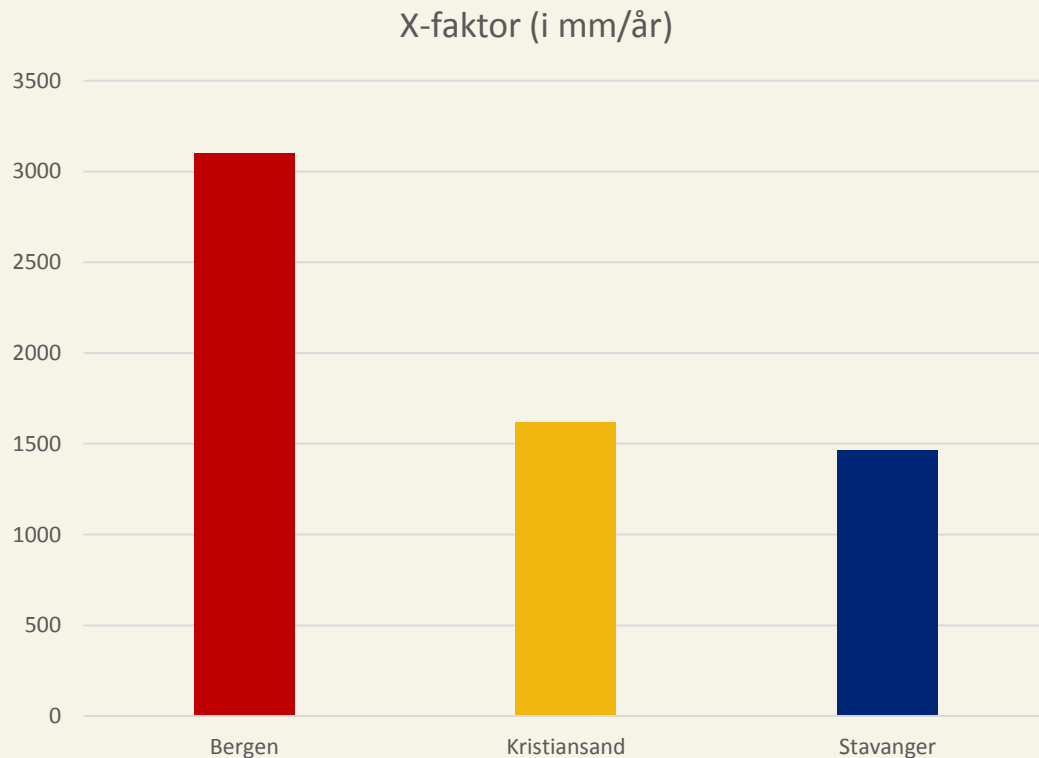
Nøytralt i Agder og Hordaland, uendret i Rogaland...

ANTALL ÅRSVERK

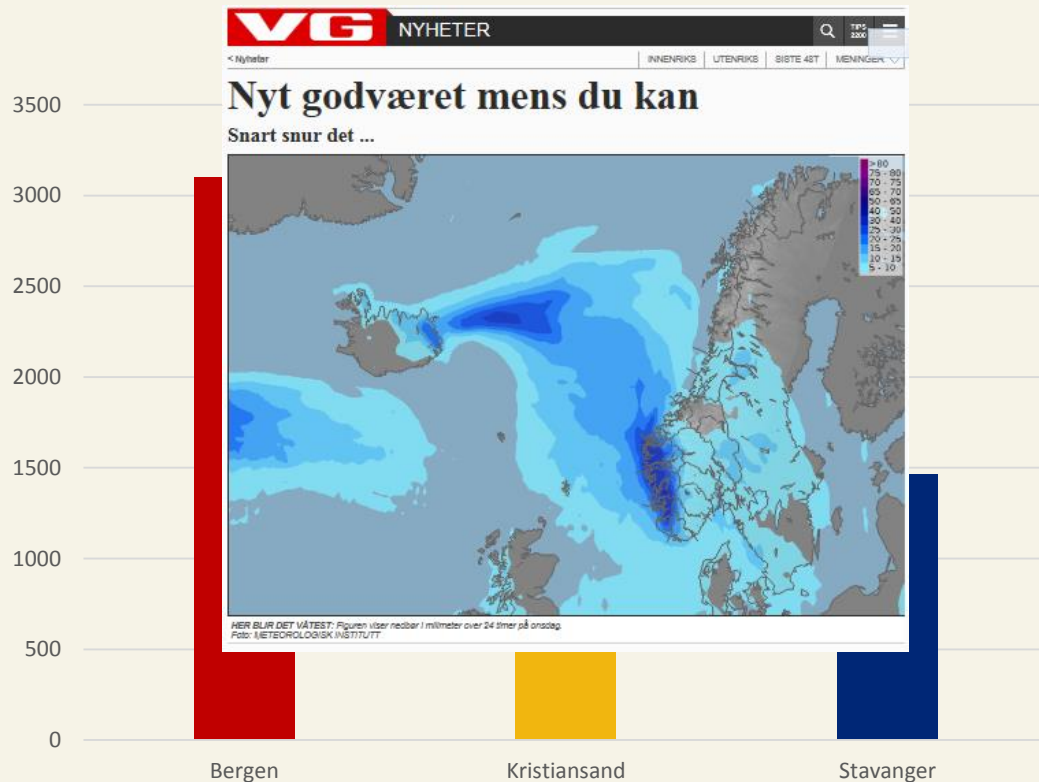
4^c

PÅ ET OMRÅDE
SCORER
HORDALAND
DESIDERT HØYEST

4^c

PÅ ET OMRÅDE
SCORER
HORDALAND
DESIDERT HØYEST

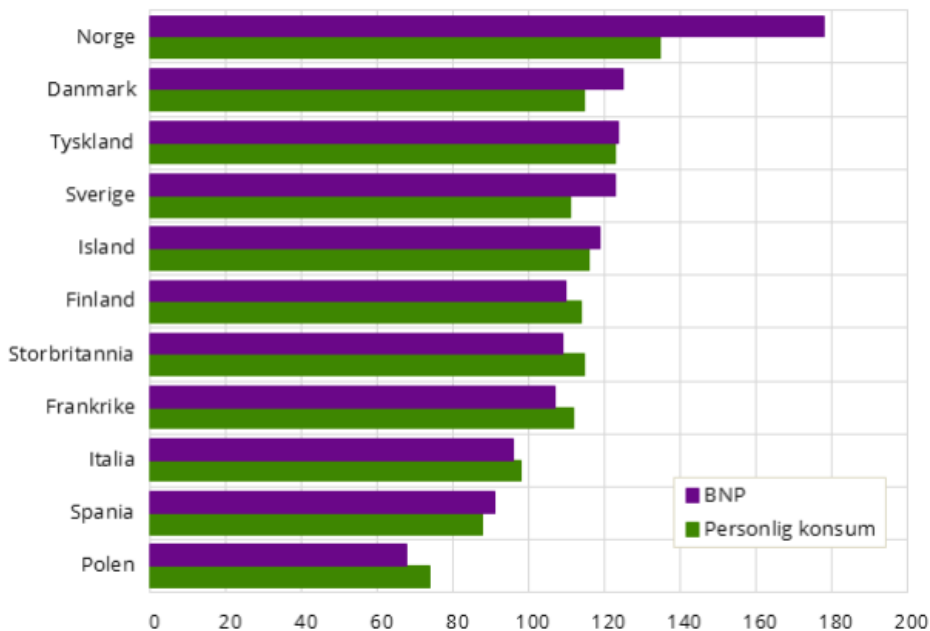

OPPSUMMERT: NORGE KLARER SEG FORTSATT GODT

Norge er verdens beste land å bo i 12. år på rad

Figur 1. BNP per innbygger og personlig konsum per innbygger, prisnivåjustert. Utvalgte land. 2014. EU28=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

03	LEDER
04	PROGNOSER
05	BEDRIFTSUNDERSØKELSEN I FEM PUNKTER
06	SCENARIER
08	DEN NYE OLJEN FINNES IKKE
10	KREVENDE HØST – STABILE UTSIKTER
12	HISTORISK STOR UFORUTSIGBARHET
14	RINGVIRKNINGER AV OLJENEDGANGEN
16	KLIMAREVOLUSJON OG INDUSTRIKULDE
18	ENTREPRENØRENE TRENGER MER JOBB
20	ARBEIDSLIGHETEN VIL STIGE
22	MINDRE REGIONALE FORSKJELLER
24	BUNNEN ER IKKE NÅDD
25	MØTER UTOFODRINGENE MED INNOVASJON OG MILJØ
26	PÅ AGDER HOLDER FOLK PUSTEN
29	VERDEN, NORGE OG OLJEPRISEN
30	APPENDIX
31	UTGIVELSE

Dette er Konjunkturbarometeret

For bedrifter og privatpersoner er planlegging viktig. Det gir ambisjon, retning og målrettethet for den daglige driften. Hvilke drivkrefter som er mest relevante, varierer. For noen er det lokal eller regional utvikling i en eller annen forstand som er viktigst. For andre er det nasjonal. Mens for atter andre er det globale drivkrefter som er viktigst. Vår økonomi består av mye, fra varehandel, bil, hus, mat, olje, gass, fisk og aluminium – for å nevne noen.

I Konjunkturbarometeret analyserer vi hoveddrivere som er relevante for mange som leder bedrifter, jobber og bor i Hordaland, Rogaland og Agder. Både analysene og innsikten fra svarene i bedriftsundersøkelsen kan gi forståelse for muligheter og utfordringer i næringsliv og arbeidsliv.

Det handler om å gi næring til næringslivet.

Vi må ha blikket langt nok frem

Jeg mener det er viktigere enn noen gang å se framover og lengre enn bare det kommende året. Det planlegges store investeringer i vår landsdel som vil få stor betydning i mange år framover. Ryfast og Rogfast vil gjøre Rogaland om til et nesten ferjefritt fylke. Rogfast vil i tillegg binde Hordaland og Rogaland mye tettere sammen. Både selve byggingen, og til syvende sist effekten av lettere adkomst mellom de to fylkene, vil ha store positive effekter for oss alle. Utbedring av E39 mellom Agder og Rogaland vil ha samme virkning. Store investeringer innen infrastruktur i regionen vil styrke vår samlede konkurransekraft både i et nasjonalt perspektiv og et internasjonalt perspektiv.

Jeg tror at 2016 blir det året hvor vi bygger en god og solid bro inn i framtiden. Derfor er det viktig å bidra til omstilling av næringslivet. SpareBank 1 SR-Bank, sammen med andre, har satt i gang tiltak som skal bidra til at næringslivet kommer styrket og mer diversifisert ut av disse utfordrende tider.

Jeg velger å være optimist på vegne av landsdelen. Morgendagens vinnere blir de som er handlekraftige og tilpasser seg i skiftende tider, griper muligheter og er finansielt robuste. 2015 er historie. Det er tid for å reflektere over året som er gått, på situasjonen og utsiktene fremover. Ved inngangen til 2015 hadde oljeprisen begynt å falle. Gjennom året ble imidlertid prisfallet dypere og mer langvarig enn vi hadde

ventet. Motstandskraften i norsk økonomi har likevel vært god. Arbeidsligheten har steget, men er fortsatt lav i en internasjonal målestokk. Vår landsdel, Hordaland, Rogaland og Agder, har naturlig nok merket oljenedgangen mest.

Høsten har vært preget av ringvirkninger fra oljeprisfallet. Også andre bransjer begynner å merke konsekvensene av lavere aktivitet innenfor olje og gass. Nedbemanninger demper privat etterspørsel, fører til flere arbeidsledige og gir noe press på boligpriser i Rogaland. Vest-Agder og Rogaland har nå noe høyere arbeidslighet enn resten av landet. I Hordaland er ledigheten noe lavere enn for landsgjennomsnittet.

Fallet i oljeaktivitet har gjort det lettere for andre selskaper å få tilgang til kompetanse. Lav i rente gir økt aktivitet og den svake kronen gjør norske varer og tjenester mer konkurransedyktige. Sterke statsfinanser og økt bruk av oljepenger bidrar til å dempe nedgangen i landsdelen og i Norge som helhet.

Oljeprisen forventes å forbli lav det nærmeste året. Bedriftene i regionen tilpasser seg dette på ulike måter. Stemningen blant de 600 bedriftene i vår undersøkelse har falt litt siden forrige undersøkelse, men signaliserer en fortsatt tilnærmet stabil utvikling for 2016. Størst nedgang i forventninger, ser vi blant bedrifter i Hordaland og blant virksomheter innen bygg og anlegg. Industrien

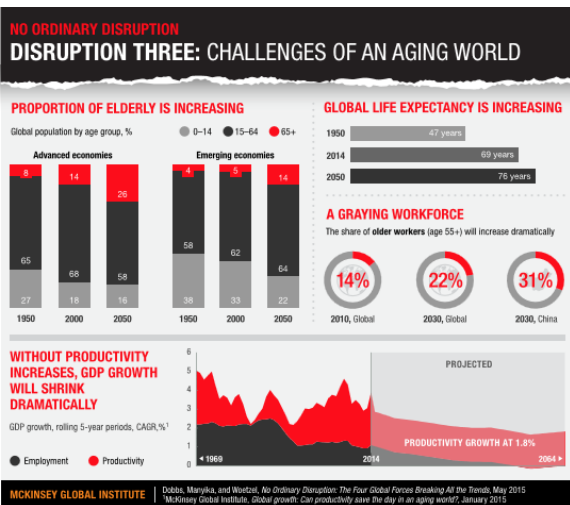
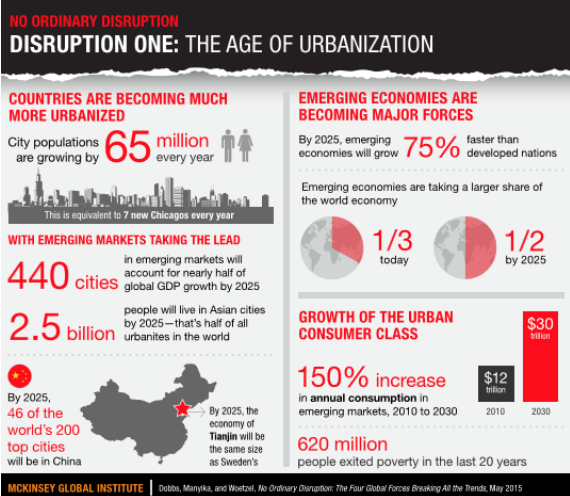
har noenlunde uendrede forventninger, mens varehandelsbedriftene har noe lavere forventninger.

Det er fortsatt regionale forskjeller. Bedriftene i Rogaland har lavest forventninger, mens virksomhetene på Agder og i Hordaland har et mer nøytralt syn på 2016. Landsdelen vår er sammensatt og vi er ikke bare avhengige av oljevirksomhet. Vi må huske at en del andre sektorer fortsatt har god aktivitet som generer gode inntekter.

Alt i alt har høsten vært utfordrende for regionen vår. Men jeg ser også tegn til at næringslivet er i gang med omstilling. Regionen har vært gjennom betydelige endringer før. Nå testes og utfordres omstillingsveven og skapertrangen på ny. Jeg mener næringslivet både har evne og vilje til å møte framtiden på en god måte. For noen innebærer denne brytningsfasen betydelige utfordringer, mens det for andre byr på mange muligheter. Det er viktig å minne oss om at brytningstid ofte også innebærer store muligheter.

Arne Austreid
Arne Austreid
administrerende direktør

How business leaders navigate in a world of VUCA - volatility, uncertainty, complexity, ambiguity

[VUCA: Leadership Stories of Volatility, Uncertainty, Complexity and Ambiguity](#) (Due out later in 2015)

Current disruptive trends:

[World Economic Forum, Outlook on the Global Agenda 2015](#)

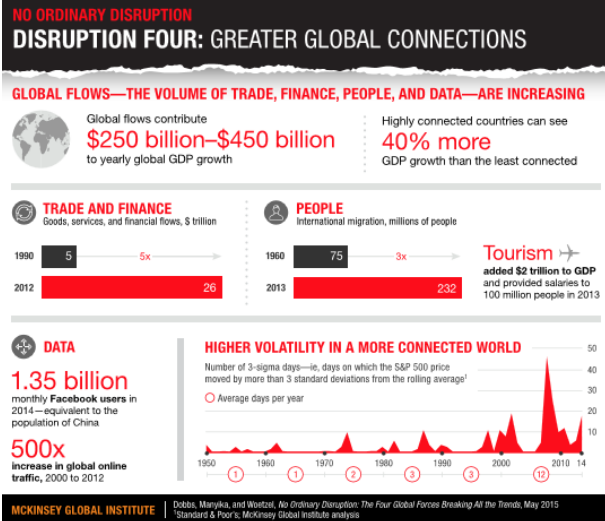
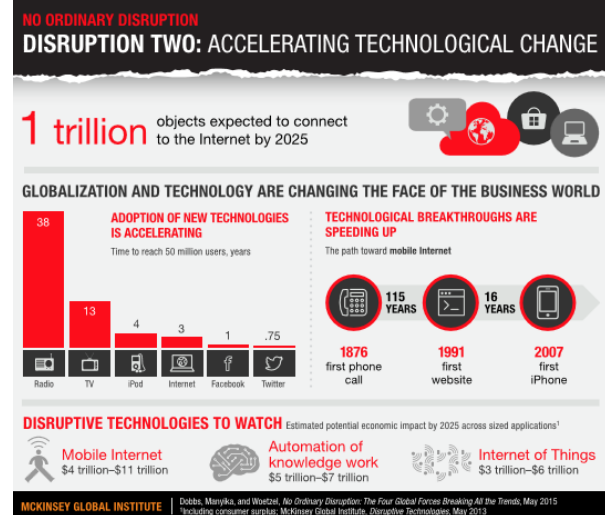
[McKinsey Global Institute, Disruptive technologies: Advances that will transform life, business, and the global economy](#)

[DDI, Global Leadership Forecast, 2014|2015](#)

Deloitte on VUCA:

[Deloitte, Fix 4 VUCA: Towards a risk-intelligent culture](#)

[Deloitte on Disruption](#)

Julehandel - utvikling de siste årene

Her følger en oversikt over den totale omsetningen i desember de seneste årene. Dette inkluderer dagligvarer.

År	Sum i mrd. norske kroner ink. MVA.
2005	40,4
2006	41,8
2007	43,6
2008	44,7
2009	47
2010	48
2011	49,5
2012	49,2
2013	50
2014	53,6
2015 (prognoser)	55,5

JULEHANDELEN ER EN GOD PEKEPINN PÅ STÅA I RIKET – VEKST OGSÅ I 2015

Vekst i julehandelen

NTB
OPPDATERT: 19. DES. 2015 09:18 | PUBLISERT: 19. DES. 2015 09:17

FOTO: Newsoid, Jon Olav

Vi handler mer i julestria enn i fjor. Men mindre fra utlandet.

Frisk norsk julehandel trosser økonomisk uro

JULEHANDELEN ER EN GOD PEKEPINN PÅ STÅA I RIKET – VEKST OGSÅ I 2015

Omsetning i desember 2015 per fylke.

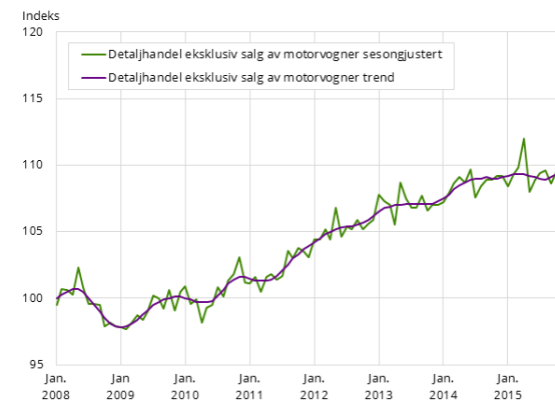
	Omsetning i desember. Tusen kroner	Gjennomsnittlig omsetning januar - november. Tusen kroner	Merhandel i desember. Prosent	Omsetning per innbygger i desember. Kroner
Østfold	2 591 700	1 982 500	31	9 020
Akershus	6 712 800	4 781 900	40	11 400
Oslo	7 416 200	5 353 000	39	11 450
Hedmark	1 843 100	1 346 800	37	9 450
Oppland	1 863 900	1 396 800	33	9 870
Buskerud	2 875 800	2 135 100	35	10 470
Vestfold	2 691 300	2 010 850	34	11 090
Telemark	1 704 200	1 299 600	31	9 910
Aust-Agder	1 136 300	922 800	23	9 900
Vest-Agder	1 959 900	1 487 000	32	10 840
Rogaland	4 676 900	3 629 400	29	10 670
Hordaland	5 491 800	4 025 900	36	10 740
Sogn og Fjordane	1 047 700	782 700	34	9 600
Møre og Romsdal	2 787 800	2 020 400	38	10 570
Sør-Trøndelag	3 405 400			
Nord-Trøndelag	1 351 000			
Nordland	2 479 900			
Troms	1 740 400			
Finnmark	738 300			

Publisert: 30.12.2015 - Neste publisering: 29.01.2016

Fortsatt vekst i detaljhandel

Omsetningsvolumet til detaljhandelsbedriftene gikk opp med 0,6 prosent fra oktober til november i år, viser sesongjusterte tall. Dette skjer etter en vekst på 0,9 fra september til oktober i år.

Figur 1. Detaljomsetningen i volum, sesongjustert og trend. 2010=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

JULEHANDELEN ER EN GOD PEKEPINN PÅ STÅA I RIKET – TALLENE IKKE HELT KLARE ENDA, MEN FORELØPIG TYDER DET PÅ NÆR UENDRET PÅ VESTLANDET

Drar ned landsdelen

Også de andre vestlandfylkene opplever svikt i julehandelen, om enn ikke så stor som Rogaland. Slik har veksten vært fordelt på landsdel i uke 46-51 i år kontra i fjor:

- Østlandet: 1,9 prosent
- Sørlandet: 1,5 prosent
- Vestlandet: -1,1 prosent
- Trøndelag: 0,8 prosent
- Nord-Norge: 4,5 prosent

Ny fane

Ctrl+T

Dårligste på seks år

Nedgang i julehandelen er en stor kontrast til i fjor og forfjor. Da ble veksten større enn forventet.

- Detaljhandelen i desember 2014 i Rogaland økte med 5,3 prosent i forholdet til året før. Prognosen var 4 prosent i Rogaland, og 5 prosent på landsbasis, men det gikk bedre enn ventet både i Rogaland og på landsbasis.

Kjøpesentrene i Rogaland økte omsetningen med 7,2 prosent i desember i fjor, sier Kvarud.

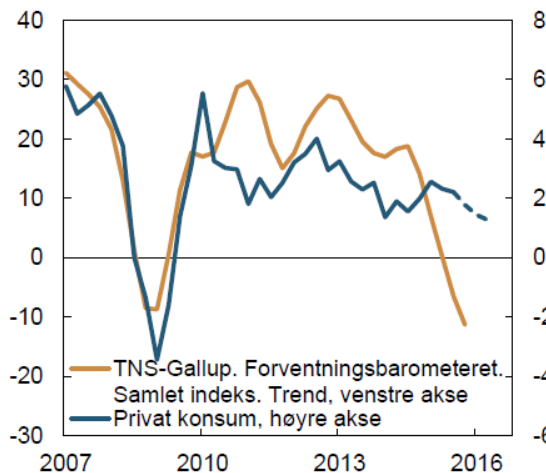
Det er helt andre tider nå. Mens gjennomsnittlig detaljhandelsvekst i Norge i årets åtte første måneder var på 3,2 prosent, var tilsvarende vekst i Rogaland på 1,0 prosent. Siden sommeren har veksten stoppet nesten helt opp.

NORSKE FORBRUKERE ER BLITT MER SKEPTISKE, MEN FØRST OG FREMST TIL NABOEN (OG IKKE EGEN ØKONOMI) ENN SÅ LENGE

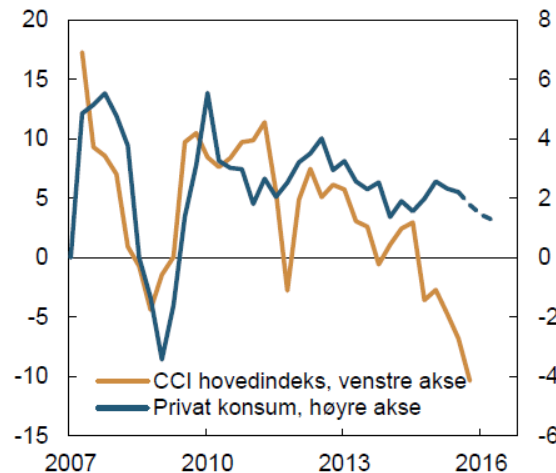
Konsumenttillit og privat konsum

Firekvartalsvekst i privat konsum. Prosent.

TNS-Gallup totalt. 1.kv.07 – 2.kv.16

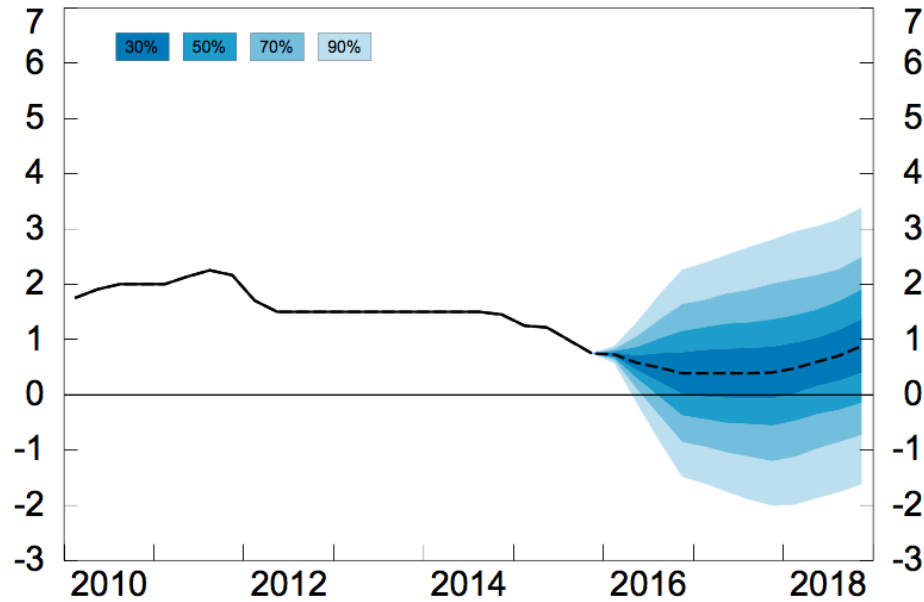

CCI. 2.kv.07 – 2.kv.16

Kilder: TNS Gallup, Opinion, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

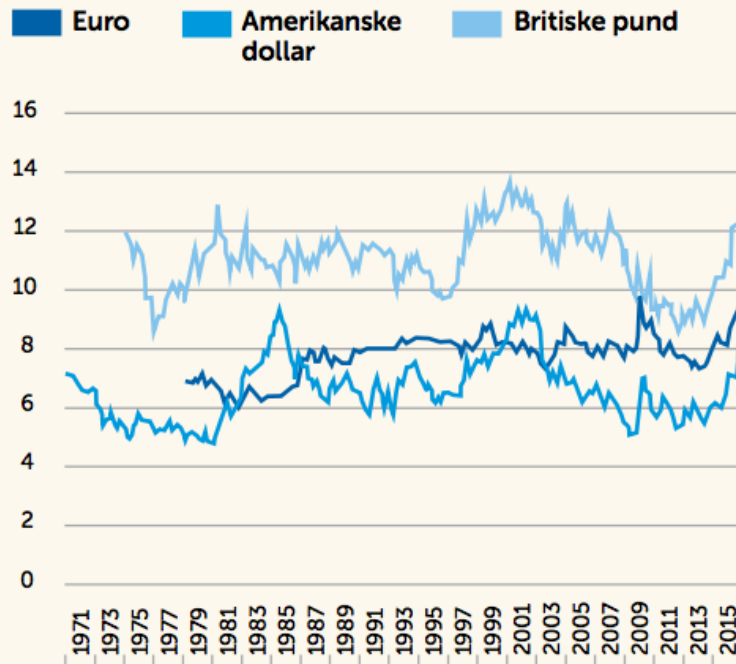
13

**LAVE RENTER – VI VENTER AT NORGES
BANK SETTER NED TIL 0,25% I 2016**

Valutakurser

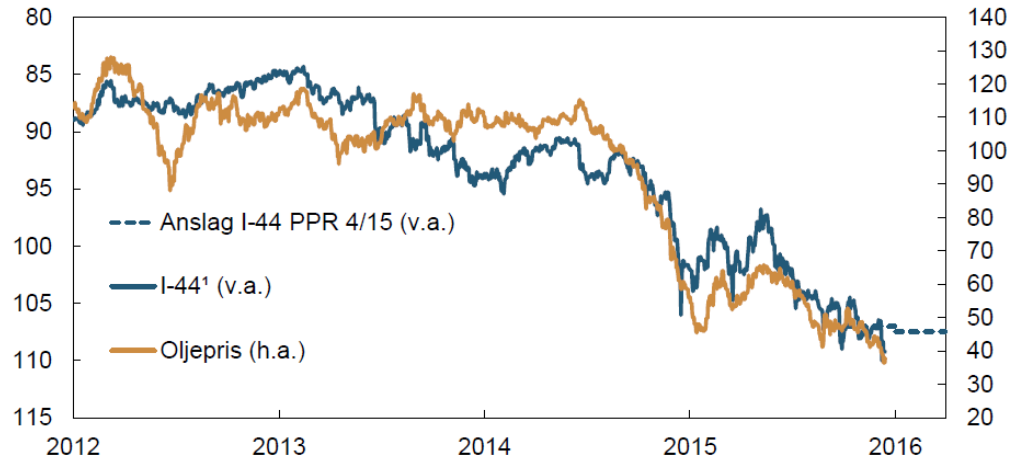
Valutakurser. Målt mot norske kroner

Svak/lav oljepris og valutakurs

Oljepris og importveid valutakursindeks (I-44)

1. januar 2012 – 14. desember 2015

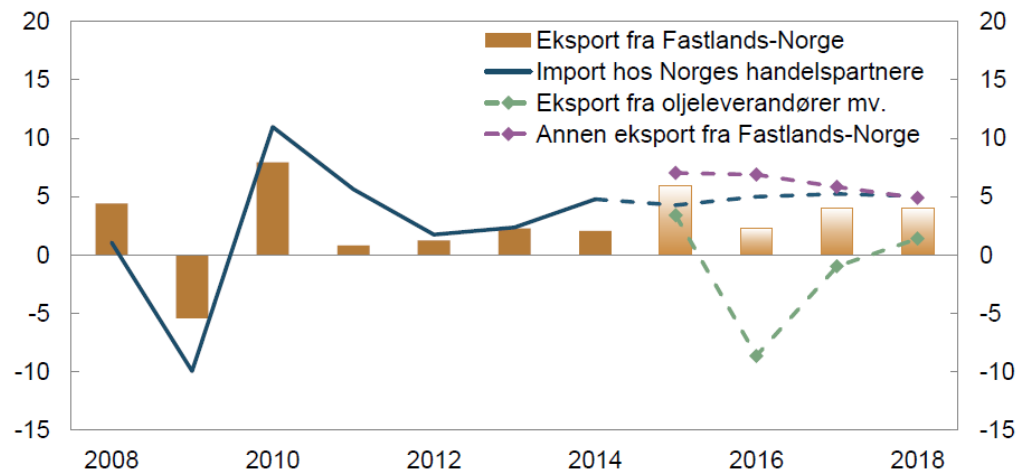
1) Stigende kurve betyr sterkere kurs

Kilder: Thomson Reuters og Norges Bank

Svak valutakurs hjelper godt for eksporten

Eksport

Årsvekst. Prosent. 2008 - 2018

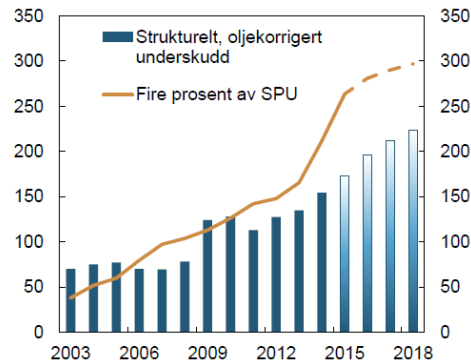

Kilder: Thomson Reuters og Norges Bank

17

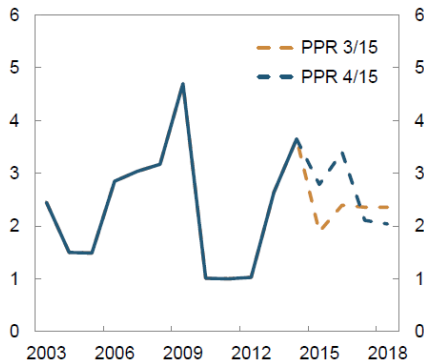
Finanspolitikken

Strukturelt, oljekorrigert underskudd
Mrd. kroner. Faste 2016-priser

Kilder: Finansdepartementet, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Etterspørsel fra offentlig forvaltning
Volum. Årsvekst. Prosent

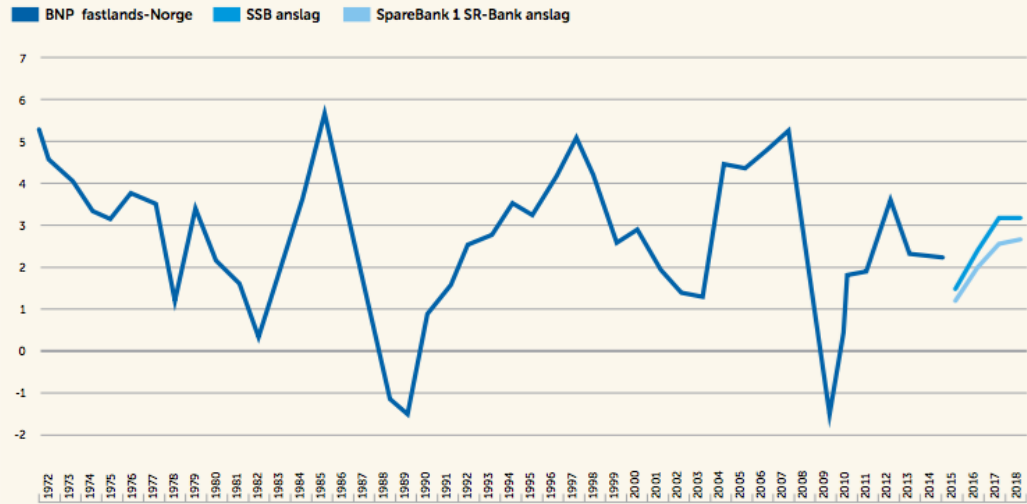
18

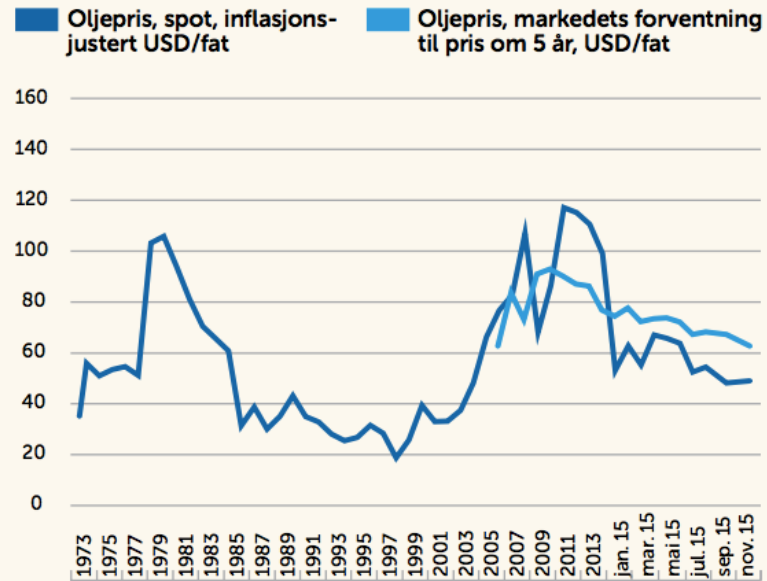
SOLIDE STATSFINANSER OG EKSPANSIV PENGEBRUK

Norsk økonomi

Norsk økonomi. Årlig endring i BNP i fastlands-Norge

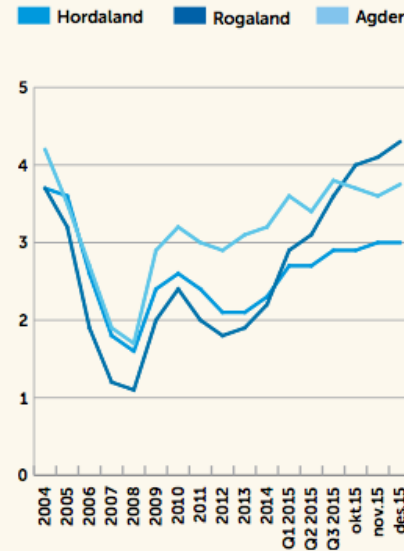

Oljepris

Arbeidsledighet

Arbeidsledighet. Registrerte ledige iht. NAV.

Arbeidsledighet

Rogaland

	4. kv. 2014	1. kv. 2015	2. kv. 2015	3. kv. 2015	4. kv. 2015
Arbeidsledighet (%)	2,3	2,9	3,1	3,6	4,1
Arbeidsledige (antall)	5859	7391	7895	9297	10587
Sysselsatte (antall)	246.000	244.000	246.000	247.000	-
Nedbemanning (varslet til NAV)	2305	2285	4051	3370	-
Avvik: nedbemanning - nye arbeidsledige	2027	753	3546	1968	-

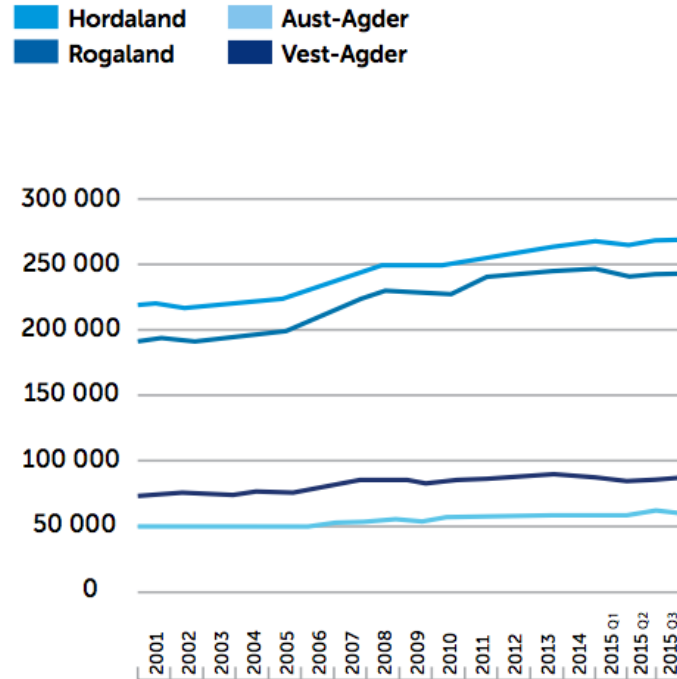
Hordaland

	4. kv. 2014	1. kv. 2015	2. kv. 2015	3. kv. 2015	4. kv. 2015
Arbeidsledighet (%)	2,3	2,7	2,7	2,9	3,0
Arbeidsledige (antall)	6150	7176	7208	8045	8208
Sysselsatte (antall)	267.000	265.000	269.000	270.000	-
Nedbemanning (varslet til NAV)	894	2110	1133	1206	-
Avvik: nedbemanning - nye arbeidsledige	1296	1084	1101	369	-

Agder

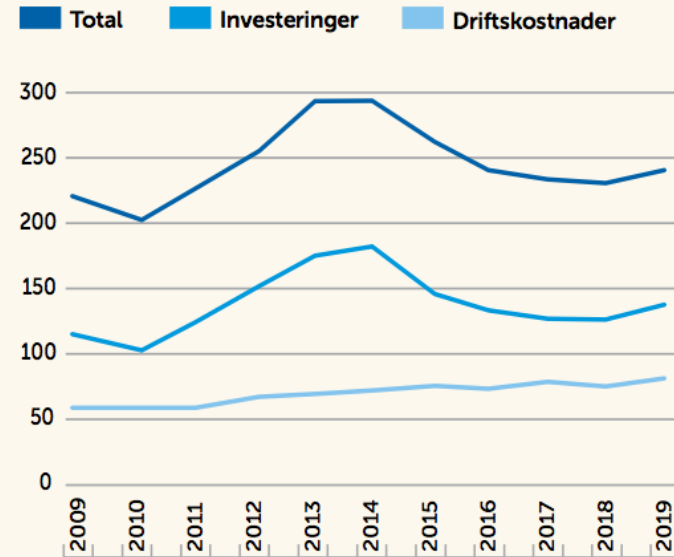
	4. kv. 2014	1. kv. 2015	2. kv. 2015	3. kv. 2015	4. kv. 2015
Arbeidsledighet (%)	3,0	3,5	3,3	3,8	3,6
Arbeidsledige (antall)	4543	5241	4968	5603	5449
Sysselsatte (antall)	144.000	140 000	143 000	141 000	-
Nedbemanning (varslet til NAV)	280	902	601	2440	-
Avvik: nedbemanning - nye arbeidsledige	550	205	874	1805	-

Antall sysselsatte etter bosted

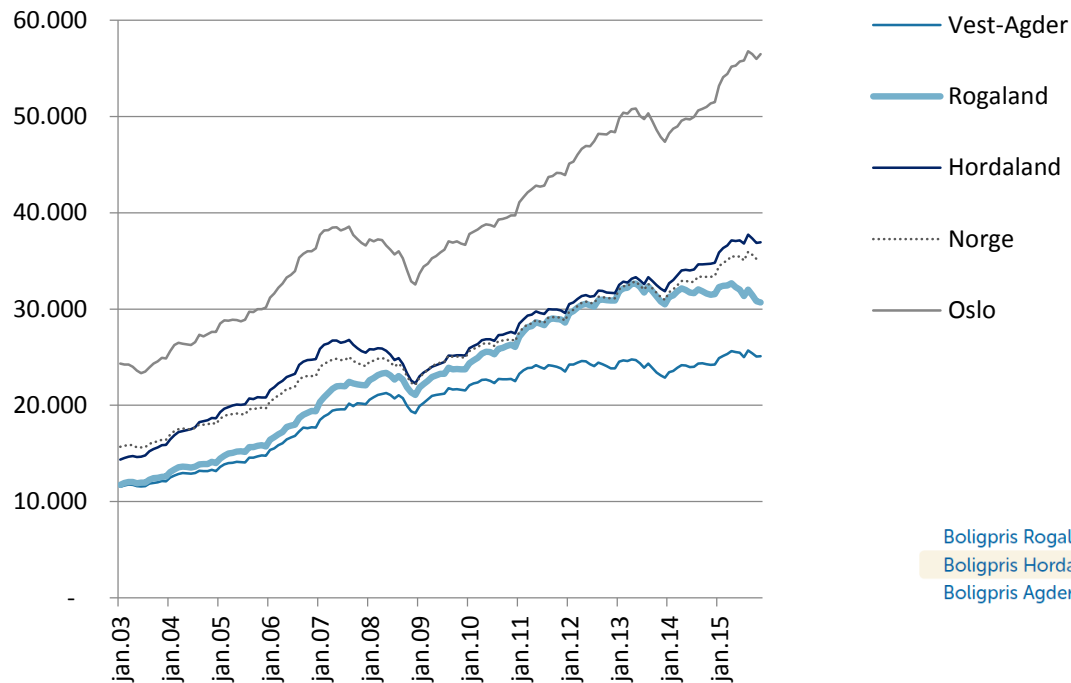
Oljeinvesteringer

Oljeinvesteringer, mrd kroner (inflasjonsjustert)

Boligprisene i Rogaland har flatet ut siste 3 årene

Boligpriser per kvm, gjennomsnitt alle boliger

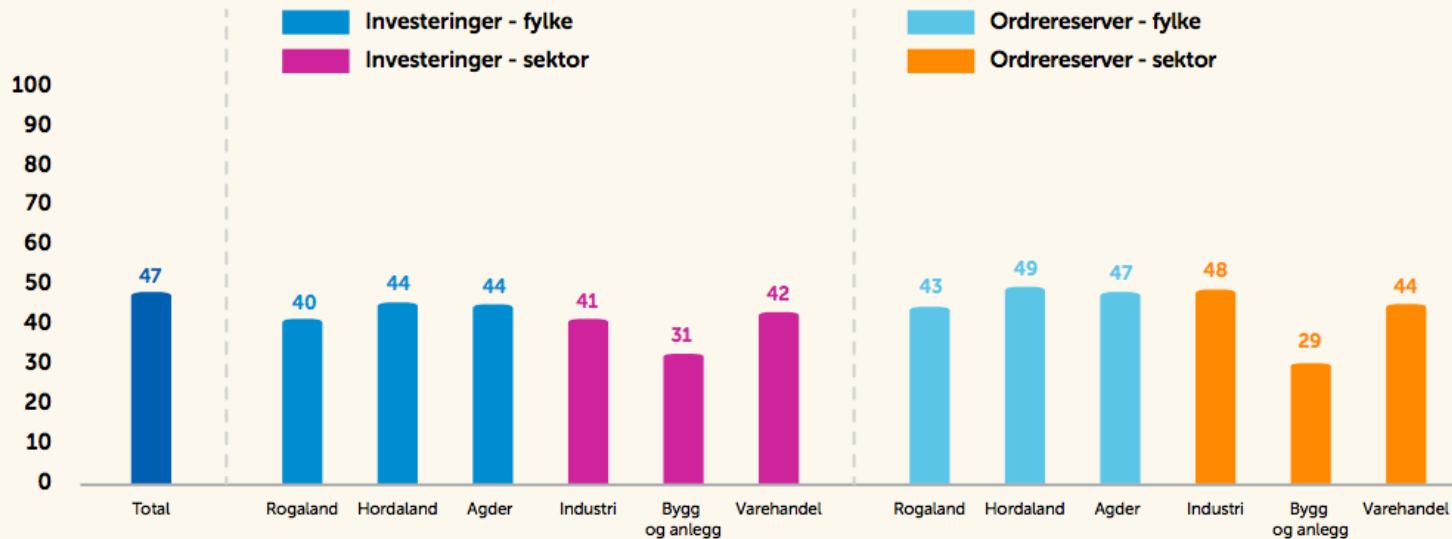

Kilde: Finn.no, Eiendom Norge og Eiendomsverdi

Våre prognoser

	2014	Gj.snitt 2015	2016	2017	2018–20
Boligpris Rogaland	0	0	-6	1	2
Boligpris Hordaland	4	9	5	4	2
Boligpris Agder-fylkene	0	5	2	2	2

Bedriftene om utsiktene for egen virksomhet, fordelt på investeringer og ordrereserver, inndelt i fylke og sektor. Andelen (i prosent) bedrifter som venter oppgang. Resten venter nedgang.

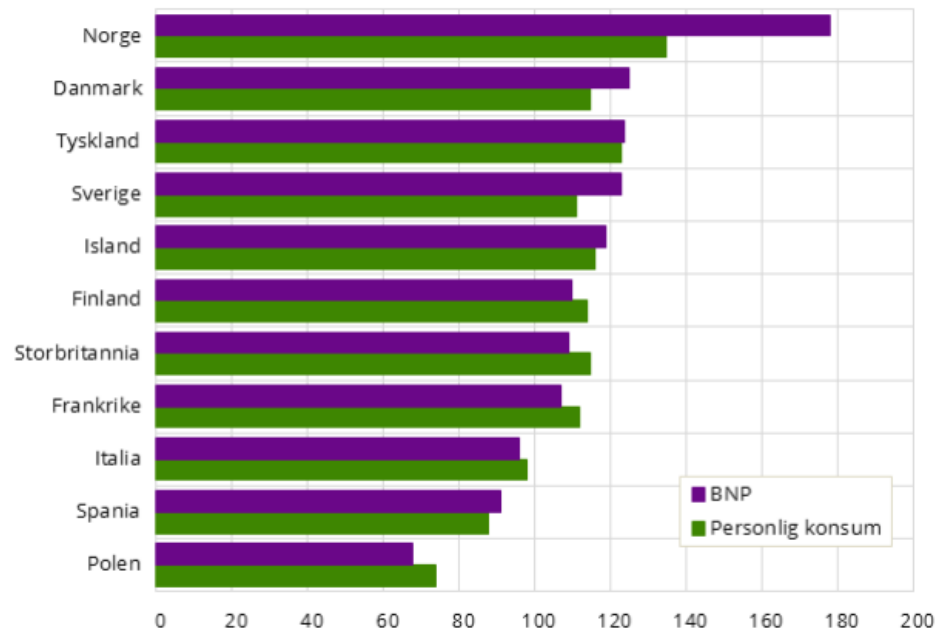
INVESTINGER
OG ORDRERESERVER

Oppsummert: Norge klarer seg fortsatt godt

Norge er verdens beste land å bo i 12. år på rad

Figur 1. BNP per innbygger og personlig konsum per innbygger, prisnivåjustert. Utvalgte land. 2014. EU28=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.